

Møte for lukkede dører
torsdag den 30. januar 1964 kl. 10.

President: K j ø s .

D a g s o r d e n :

Redegjørelse fra Utenriksministeren om fiskerigrenseforhandlingene i London.

Presidenten: Presidenten foreslår at møtet holdes for lukkede dører - og anser det bifalt.

Videre foreslår presidenten at Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet - og anser også det bifalt.

Endelig foreslår presidenten i samsvar med utenriksministerens anmodning at ekspedisjonssjef Jahn Halvorsen, ekspedisjonssjef Jens Evensen og byråsjef Einar Ofstad gis adgang til møtet. - Det anses bifalt.

I det hemmelige møte i Stortinget den 23. januar 1964 under behandlingen av innst. S.nr.85 for 1963-64 (Innstilling fra militærkomiteen om leveranse av fire motortorpedobåter til De forente staters marine, mot erstatning ved gjenanskaffelse (St.prp. nr. 62)) ble gjort følgende vedtak:

«Presidentskapet i samråd med Forsvarsdepartementet avgjør i hvilken utstrekning debatten skal offentliggjøres.»

Fra Forsvarsdepartementet har Stortingets presidentskap mottatt skrivelse datert 27. januar 1964 hvori departementet tilrår at det vedtas å offentliggjøre Innstilling S. nr. 85 (1963-64), debatten i Stortingets hemmelige møte 23. januar d.å. og vedtaket i dette hemmelige stortingsmøte.

Under henvisning hertil vil presidenten foreslå at Stortinget gjør følgende

v e d t a k :

Innst.S. nr. 85 (1963-64) (Innstilling fra militærkomiteen om leveranse av fire motortorpedobåter til De forente staters marine, mot erstatning ved gjenanskaffelse), samt debatten og vedtaket i Stortingets hemmelige møte den 23. januar d.å. blir å offentliggjøre.

V o t e r i n g :

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

D a g s o r d e n e n :

Utenriksminister Lange: Den umiddelbare foranledning til den europeiske fiskerikonferanse i London var en erklæring som daværende viseutenriksminister Edward Heath kom med i det britiske underhus den 29. april 1963. Den gikk ut på at Storbritannia ville si opp Nordsjø-konvensjonen av 6. mai 1882, for på den måten å få frie hender til å utvide den britiske fiskerigrense. Samtidig ble det gjort kjent at Storbritannia ville kalle inn til en bredt anlagt vesteuropeisk fiskerikonferanse. Foruten fiskerigrenseproblemet skulle konferansen også drøfte handelspolitiske spørsmål, samt spørsmål om bevaring av fiskebestanden og om oppsyn med fisket på det frie hav.

Det var opprinnelig meningen å avholde konferansen i september, men den ble senere utsatt til desember i fjor.

Som kjent utvidet vi vår fiskerigrense ved lov av 24. mars 1961, først til 6 mil og fra 1. september 1961 til 12 mil. Området øst for Lindesnes, eller for en linje Lindesnes-Haustholmen, altså Skagerak-kysten, og dessuten Jan Mayen ble inntil videre unntatt fra grenseutvidelsen. I disse områder gjelder fortsatt en 4-milsgrense.

Når vi her i Norge gikk med på å delta i London-konferansen, var det bredere politiske hensyn som lå bak. Det ville reise alvorlige betenkeligheter om Norge skulle stå helt utenfor en konferanse av denne type, der foruten alle medlemsland i CEE og EFTA også Spania og Irland og muligens Island ville delta.

Under konferansens første møte i dagene 3.-6. desember 1963 ble det lagt fram et britisk og et belgisk forslag til løsning av fiskerigrenseproblemene. Etter det britiske forslag skulle fiskerigrensen i de respektive kyststater være 12 nautiske mil. I den innerste 6-milssone skulle kyststaten ha eksklusiv rett til fiske, mens også fartøyer fra andre avtaleland skulle få drive fiske i den ytre sone mellom 6 og 12 mil. Forutsetningen var at vedkommende avtaleland hadde drevet et tradisjonelt fiske i dette område i de siste fem år. Fisket skulle bare drives i de deler av sonen hvor det tidligere hadde vært utøvet, og det skulle utøves på samme måte og i samme utstrekning som tidligere. De fremmede rettigheter skulle gjelde uten tidsbegrensning - ikke bare i en 10-års overgangsperiode i samsvar med formelen fra den siste sjørettskonferansen i Genève.

Etter det belgiske forslag skulle det gjelde en territorialgrense på 3 mil og en fiskerisone på 9 mil utenfor territorialgrensen. Fiskerisonen skulle være åpen uten tidsbegrensning for de kontraherende stater som hadde tradisjonelle fiskerirettigheter der.

Det var klart at Norge ikke kunne godta noen av disse forslagene. Norge kunne verken gå med på langvarige overgangsrettigheter for fremmede fiskere mellom 3 og 12 mil eller mellom 6 og 12 mil. På konferansen ble dette gjort klart fra norsk side. Den norske delegasjon fremholdt at overgangsrettigheter innenfor 6-milsbeltet overhodet ikke kunne komme på tale, og at overgangsrettighetene på

norskekysten i beltet mellom 6 og 12 mil i samsvar med Genève-formelen ville utløpe den 31. oktober 1970, som tilfelle er i avtalen av 17. november 1960 med Storbritannia og avtalen av 16. april 1962 med Sovjetsamveldet.

Under den annen sesjon av konferansen, som fant sted i London fra 8. til 17. januar i år, viste det seg at posisjonene langt på vei var blitt fastlåst. Storbritannia og fellesmarkedslandene hadde underhånden nærmest ferdig et avtaleutkast, som i det vesentlige bygger på det britiske forslag til første sesjon, men som opptar visse elementer av det belgiske forslag i seg. Utkastet er i norsk oversettelse lagt ved som bilag 4 til rapporten fra fiskeridelegasjonen, som er omdelt til Stortingets representanter. Det består av 15 artikler.

Noen detaljert gjennomgåelse av de enkelte artikler har antakelig liten hensikt. Det overveies ikke norsk tilslutning til avtalen uten at vi får en unntaksordning som godkjenner vår nåværende fiskerigrense fullt ut etter en rimelig overgangsperiode. Om det er mulig å oppnå en slik unntaksordning, er meget tvilsomt etter det inntrykk vår delegasjon fikk under siste møte i London. Det synes likevel rimelig at vi fortsatt må prøve denne linjen også under det kommende møte i London i slutten av februar måned.

Hovedpunktene i avtaleutkastet er følgende:

Etter artikkel 2 skal kyststaten ha eksklusiv rett til fiske og fiskerijurisdiksjon i det indre 6-milsbelte målt fra grunnlinjene.

Etter artikkel 3 kan fiske mellom 6 og 12 mil bare drives av kyststaten og de andre kontraherende land som tradisjonelt har drevet fiske i dette området.

Dessuten skal det etter artikkel 10 avtales regler om overgangsordning for tradisjonelt fiske mellom 3 og 6 mil for et kortere tidsrom.

Etter artikkel 4 har fiskefartøyene til de andre avtaleparter ikke lov til å fiske på disse områder etter fiskeforekomster som er vesentlig forskjellige fra dem de tradisjonelt har fisket etter, eller drive fiske på fiskebanker som er vesentlig forskjellige fra dem som de tradisjonelt har fisket på.

Etter artikkel 5 har kyststaten innenfor fiskerigrensen myndighet til å regulere fiske og håndheve fiskeribestemmelser forutsatt at det ikke skjer noen diskriminering mot andre avtalestaters fiskere verken i formen eller i realiteten.

Videre er det en bestemmelse om at dersom rette grunnlinjer trekkes, skal det være i samsvar med Genève-konvensjonen om sjøterritoriet av 1958. Det er bestemt i artikkel 6 i utkastet.

Det finnes i utkastet også en spesiell bestemmelse om at de nordiske land kan opprettholde eller etablere særordninger seg imellom i fiskerispørsmål. Det går fram av artikkel 11 b.

Endelig kan jeg nevne at det etter artikkel 9 er slik at eventuelle tvister om forståelsen av de sentrale artikler i avtaleutkastet skal henvises til megling og voldgift.

Den siste artikkelen i avtaleutkastet, artikkel 15, bestemmer at konvensjonen skal gjelde for et tidsrom av 20 år. Deretter kan den sies opp med to års skriftlig varsel. Det følger altså av denne bestemmelsen at en avtalepart er bundet i minimum 22 år.

Under konferansen gjorde den norske delegasjon en rekke forsøk på å få inn bestemmelser i avtaleutkastet som gjorde det mulig også for Norge å undertegne avtalen. Under henvisning til bestemmelsene i utkastets artikkel 12 - om at unntaksordninger kan etableres for områder der den lokale befolkning i overveiende grad er avhengig av kystfiske - søkte den norske delegasjon å få godkjent en tilføyelse som gav uttrykk for at den norske fiskerigrense skulle anerkjennes fullt ut etter 31. oktober 1970, altså ved utløpet av de overgangsordninger vi har etablert, men det viste seg umulig å oppnå en slik ordening.

Ved underhåndskonferanser med den tyske og den nederlandske delegasjon ble det brakt på det rene at det kunne være visse muligheter for å få godkjent den norske fiskeriordning dersom overgangsrettighetene ble forlenget utover 1970, til 1974, altså slik at de løper for en full 10-årsperiode fra det øyeblikk denne avtalen forutsettes å tre i kraft. En slik forlengelse ville medføre at også Tyskland og Frankrike, eventuelt Nederland og Belgia, som hittil ikke har hatt overgangsrettigheter, ville kunne drive fiske mellom 6 og 12 mil fra norskekysten i en full 10-årsperiode, i likhet med Storbritannia.

I den situasjonen bad delegasjonen om nærmere instruks. Etter at spørsmålet var drøftet i et felles møte av den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og fiskerikomiteen her i Stortinget, fikk delegasjonen fullmakt til å meddele at Norge kunne være villig til å gå med på en forlengelse av overgangsordningen fram til 1974 dersom en tilfredsstillende unntaksordning ble godkjent for Norges vedkommende slik at vi kunne undertegne avtalen.

Under sitt arbeid med å få godkjent den norske ordning som en del av avtalen satte den norske delegasjon fram to forslag til tilleggsartikler som tok sikte på å sikre de norske interesser.

Det ene forslag gikk ut på at de stater som har etablert 12-mils fiskerigrenser før inngåelsen av avtalen, skal få godkjent sine etablerte fiskeriordninger.

Det annet forslag gikk ut på at Norge skal anerkjenne overgangsrettigheter for tradisjonelt fiske i sonen mellom 6 og 12 mil fram til 31. oktober 1974.

Den siste dagen på konferansen viste det seg at ingen av disse forslagene førte fram, det skyldtes vesentlig motstand fra Storbritannia. De britiske trålerorganisasjoner presser hardt på sin regjering for å oppnå langsiktige fiskerettigheter i hele Nordsjø-området.

Fra tysk og nederlandsk side ble det under konferansen øvet et visst påtrykk på britene for å få dem til å endre sin steille holdning, men uten resultat.

På samme måte som Norge kan heller ikke Island godta avtaleutkastet. Det er til dels av andre grunner; det er utsikt til at Island kan få godkjent en unntaksordning for hele sin kyst, men da må de forplikte seg til ikke å gå utover 12 mil med sin fiskerigrense. Men det islandske allting vedtok for noen år siden en resolusjon som gjorde det til et uttrykkelig mål for Islands politikk på dette område å komme utover helt til kontinentalsokkelen rundt Island. Under henvisning til dette alltingsvedtaket meddelte den islandske delegasjon at de ikke kunne tenke seg å gå med i avtalen.

For Danmark er situasjonen den at de kan tenke seg å godta avtaleutkastet for selve Danmark, men at de krever unntaksordninger for Færøyene og Grønland.

Det er i øyeblikket ikke helt klart om Storbritannia og fellesmarkedslandene er villige til å innarbeide særordninger for de områder jeg har nevnt. Britenes holdning overfor Færøyene, Grønland og Island har allikevel vært noe mindre steil enn deres holdning overfor Norge.

Fra britisk og også fra fellesmarkedslandenes side blir det gjort gjeldende at Norge ikke kan sies å være avhengig av fisket utenfor kysten på samme måte som Island, Færøyene og Grønland, men britene gjorde det samtidig klart at de var bundet av fiskeriavtalen med Norge av 17. november 1960 der de har forpliktet seg til å trekke seg ut av vår ytre 6-milssone i 1970.

Den 16. januar, dagen før konferansen ble avsluttet, overleverte ambassadør Skaug et memorandum til det britiske utenriksministerium, med anmodning til britene om å revidere sin innstilling overfor den norske fiskerigrensen. I memorandumet ble det spesielt pekt på at britene selv, ved overenskomsten av 1960, hadde godtatt at 12-milsgrensen skulle være fullt gjennomført etter 31. oktober 1970.

På denne henvendelsen svarte den britiske regjering i et brev av 17. januar. Britene fastholdt der sine synspunkter og gjorde gjeldende at det norske tilbud om overgangsrettigheter til 1974 ikke var tilstrekkelig til at vi kunne komme med i den foreslåtte avtalen. Skulle vi komme med, måtte vi tilby rettigheter på den ene eller annen måte for hele avtaleperioden, det vil si for minimum 22 år.

Det spørsmål som nå melder seg, er hvordan vi videre skal forholde oss.

Selv om rettsoppfatningen internasjonalt ikke er avklart, er det Regjeringens oppfatning at vi står på folkerettens grunn når vi hevder en 12-mils fiskerigrense. Det stod på bare én stemme på den siste sjørettskonferansen i Genève, at det skulle blitt 2/3 flertall for å anbefale det som internasjonal regel.

Spørsmålet om det folkerettslige grunnlag ble grundig vurdert før vi gikk til utvidelsen av vår fiskerigrense i 1961, og våre folkerettseksperter fant at folkeretten hjemlet

de skritt vi da tok, og hvor vi samtidig tilbød overgangsrettigheter i en 10-årsperiode fra 1960.

På den andre siden er det også klart at vi av mange grunner - som jeg her ikke skal gå nærmere inn på - bør unngå en ny sak om våre fiskerigrenser for domstolen i Haag.

I denne forbindelse skal vi huske på at selve tidsforløpet er av betydning for vår sak. Det er åpenbart at tiden arbeider for oss. Statenes praksis viser en klar utvikling i retning av å anerkjenne 12-mils fiskerigrenser, men det er en statspraksis som i det vesentlige følges av land utenfor Vest-Europa, hvor den tradisjonelle oppfatningen om en snevrere fiskerisone ennå er framherskende. Men nettopp i relasjon til denne tradisjonelle holdning representerer avtaleutkastet et nytt faktum til vår gunst. Det at en lang rekke europeiske stater nå vil gå med på en avtale der fiskerigrensen overfor utenforstående, altså overfor dem som ikke er med i avtalen, blir satt til 12 mil, betyr en vesentlig styrking av det folkerettsprinsipp våre fiskerigrenser bygger på.

Denne saken har jo også handelspolitiske sider, og jeg vil gjerne kort omtale dem fordi det standpunkt vi tar, at vi hevder vår 12-mils grense for hele kysten, kan komme til å føre med seg vansker for vår eksport av fisk og fiskevarer. Særlig på britisk side legger man ikke skjul på at fiskerigrensespørsmålet og handelen med fisk må ses i sammenheng.

Også i forholdet til de øvrige land som er med i konferansen, ville det kunne være av betydning for deres framtidige handelspolitikk med fisk at Norge ble med i avtalen.

Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at det her dreier seg om et utkast til en multilateral avtale som først og fremst omfatter EFTA-land og fellesmarkedsland. Den er et uttrykk for samarbeid på et begrenset område mellom de to handelsgrupperingene i Vest-Europa, og deri har den sin egenverdi.

På bakgrunn av disse forhold ville det være ønskelig om fiskerigrensespørsmålet kunne elimineres som et friksjonselement i handelspolitikken i videste forstand. Med vår avhengighet av fiskeeksporten både til EFTA og Fellesmarkedet er dette av stor betydning for en utvidelse av fiskemarkedene og for lønnsomheten i fiskeriene.

Det er sannsynlig at dersom vi ikke kommer inn i avtalen på det grunnlag vi er beredt til å godta, vil dette lett kunne medføre ulemper for vår fiskeeksport i årene framover. Nøyaktig hvilke og hvor store ulemper det vil dreie seg om, er det ikke godt i dag å ha noen sikker mening om. Regjeringen er kommet til at vi i alle tilfelle bør opprettholde det prinsipielle standpunkt vi har tatt, og i tilfelle risikere slike handelspolitiske ulemper.

Det vil kanskje være av interesse for Stortinget at jeg sier noen få ord om de handelspolitiske interesser det dreier seg om.

Den konkrete situasjonen vi står overfor, er denne:

Ved EFTA-konvensjonen innrømmet britene visse fordeler til de fiskeeksporterende EFTA-land under ett, særlig ved å inkludere frossenfilet i tollavtrappingen for opp til 24 000 tonn pr. år. Av de viktigste fiskevarer som ikke omfattes av EFTA's tollavtrapping, må nevnes ferskfisk og iset fisk.

I EFTA har Norge krevd at alle fiskevarer bør omfattes av konvensjonens bestemmelser om tollavvikling, men dette har britene avvist ved å vise til sammenhengen mellom adgangen til fiskebankene og handelen med fisk.

Vi må ta for gitt at det ikke er store muligheter for at britene vil endre dette synet, og at vi kan komme videre med handelen med fisk i EFTA dersom Norge ikke kommer med i fiskeriatvanten. Det har størst betydning for frossenfiskens vedkommende. Alt i 1963 var denne import på ca. 14 000 tonn mot 9 700 tonn i 1960.

Handelspolitisk sett er forholdet til fellesmarkedslandene enda viktigere. I 1962 utgjorde den norske eksport av fiskevarer til CEE 174 mill. kroner, og det er et betydelig tall.

Av enda større betydning er kanskje disse landene som potensielle markeder i framtiden for høyt foredlede fiskeprodukter.

De felles ytre tollsatser for fiskevarer i CEE vil være fullt gjennomført senest innen 1970. Disse tollsatsene er relativt høye og vil bety en vesentlig høyere tollbelastning for den norske eksport av disse varene enn i dag. Hittil har vår eksport vært lettet gjennom de tollfrie kvoter eller kvoter med nedsatt toll, som har vært gitt til enkelte av medlemslandene for en rekke fiskesorter. De vil - etter den oppfatning som rå i CEE i dag - gradvis falle bort.

Et annet moment i denne forbindelse er CEE's felles fiskeripolitikk. Hvilke omsetningformer og andre regler for handelen som vil bli fastlagt innenfor Fellesmarkedet når det gjelder fiskerinæringen, vet vi ikke, for den felles fiskeripolitikk er ennå ikke utformet.

Kommisjonen har uttalt at den vil legge fram et opplegg til en slik politikk innen utgangen av 1964.

Vi må regne med at dette opplegget vil omfatte markedsordninger, regler for landing og andre lignende spørsmål. For Norge kan det være like viktig at mulige markedsordninger er liberale som at Fellesmarkedet fører en liberal tollpolitikk.

På det tollpolitiske felt skal det som kjent føres forhandlinger som skal ta til i Genève i år i GATT's regi - den såkalte Kennedy-runden. Det blir i denne runde tatt sikte på å få halvert tollsatsene over en 5-årsperiode med færrest mulige unntak.

For Norge er det av vesentlig betydning at også fisk og fiskevarer kommer med i denne generelle tollreduksjonsplan, men vi har ingen garantier i dag for at så vil skje.

Sammen med Storbritannia har fellesmarkedslandene sterke beskyttelsesinteresser å ivareta, og det er disse land som

gjennom sin holdning i stor utstrekning vil bli bestemmende for i hvilken grad fisk og fiskevarer skal bli tatt med i disse viktige tollforhandlinger. Vi som eksportland har motsatte interesser.

På den fortsatte konferansen i London i slutten av februar kommer handelsspørsmålene opp i form av et forslag til resolusjon som vil bli vedtatt. Utkastet til denne resolusjon inneholder ikke noen konkrete forpliktelser, men kan kanskje ha sin betydning for framtidige forhandlinger om handelen med fisk, og vi har derfor interesse i å påvirke den endelige utforming av resolusjonen i en retning gunstig for oss.

Som det vil gå fram av det jeg har sagt, er Regjeringen altså kommet til den konklusjon at Norge bør delta også i det siste møte av fiskerikonferansen i London, som skal holdes i dagene 26. - 29. februar.

Vi vil da på nytt prøve å få støtte for norsk deltaking i Konvensjonen med en unntaksordning som respekterer den gjeldende norske fiskerigrense, men med tidsbegrensede overgangsrettigheter fram til 1974 for andre avtalepartnere.

I tiden inntil konferansen kommer sammen igjen, vil vi på diplomatisk vei gjøre hva vi kan for å vinne forståelse for de norske synsmåter.

Men vi har ingen illusjoner om at det er store muligheter for at vi kan få tilslutning for en særordning for Norge på det forestående møte i London.

På den annen side kan vår deltakelse i møtet ikke påføre oss noen skadevirkninger, og ved å ha deltatt vil vi iallfall ha prøvd alle muligheter som måtte være til stede for å finne forståelse for det norske standpunkt.

Presidenten: Presidenten foreslår at utenriksministerens redegjørelse utlegges for å behandles i et senere møte.

V o t e r i n g :

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Presidenten: Stortingspresident Langhelle vil gi en meddelelse fra Presidentskapet.

Redegjørelsen fra Presidentskapet vedrørende lekkasje i fiskerigrensesaken med etterfølgende ordskifte offentliggjort i Stortingstidende side 1847-1854.